

משפט בינלאומי

4. מדינות

III. אחריות מדינות

כללים ראשוניים של המשב"ל – קובעים מהן החובות והזכויות של מדינות לפי המשב"ל.

כללים משניים /שניוניים של המשב"ל – קובעים מה קורה כאשר מדינה מפרה חובה שחלה עליה מכח המשב"ל. הכללים הנוגעים לאחריות מדינה הם כללים משניים/שניוניים.

כללי המשפט הבינלאומי בדבר אחריות מדינות אינם מעוגנים באמנה בינלאומית.

ב-2001 הוועדה למשפט בינלאומי של האו"ם (ILC) אימצה מסמך חשוב בנושא אחריות מדינות להפרות של המשפט הבינלאומי –<

Draft Articles on the Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts

מסמך זה אינו מחייב כשלעצמו, אך רוב הוראותיו נחשבות כמשקפות דין מנהגי.

סעיף 1 : כל מעשה עוולה בינלאומי של מדינה גורר אחריות בינלאומית של אותה מדינה.

סעיף 2 : מדינה מבצעת מעשה עוולה בינלאומי כאשר ניתן לייחס לה פעולה (לרבות מחדל) המהווה הפרה של חובה שחלה על אותה מדינה מכח המשפט הבינלאומי. [דוג' למחדל: Corfu Channel Case (1949); Case concerning U.S. Diplomatic and Consular Staff in Teheran (1980)]

סעיף 3 : החוקיות הבינלאומית של פעולת מדינה נקבעת על פי כללי המשפט הבינלאומי, ואינה מושפעת מהדין הפנימי של אותה מדינה.

סעיפים 28–37 : התוצאות הנובעות ממעשה עוולה בינלאומי

מדינה שבצעה מעשה עוולה בינלאומי מחויבת :

- לחדול מהמעשה, ובמידת הצורך גם לספק ערובות לכך שהמעשה לא ישנה (Cessation and Non-repetition)
- לתקן את הנזק שגרמה (Reparation) באחת או יותר מהדרכים הבאות (ולפי סדר העדיפות שלהן) :

- השבת המצב לקדמותו (restitution)

- תשלום פיצויים (compensation)

- סיפוק (satisfaction) - הכרה בעוול, התנצלות רשמית וכיו"ב

=< החובות הנובעות ממעשה עוולה בינלאומי יכולות לחול כלפי מדינה אחרת, קבוצת מדינות, או הקהילה הבינלאומית בכללותה, הכל בהתאם לטיב המעשה ולנסיבות העניין.

צעדי גמול הם צעדים חד צדדיים שמדינה נוקטת בתגובה לפגיעה בזכויותיה על ידי מדינה אחרת (היינו, סעד עצמי), כגון הקפאת כספים של מדינה זרה, הטלת מכסים על מוצריה, וכו'.

צעדי גמול לא יחשבו להפרה של המשפט הבינלאומי אם הם עומדים בדרישות הבאות:

- הם מופעלים רק כנגד מדינה שפעלה לפני כן באופן לא חוקי
- מטרתם היא לגרום לאותה מדינה לחדול מההפרה ולציית לכללי המשפט הבינלאומי.
- הם מידתיים (מקיימים יחס ראוי לחומרת ההפרה ולנזק שנגרם)
- הם מופעלים לאחר שניתנה אזהרה מוקדמת (אלא אם מדובר בצעדים דחופים)
- בזמן הפעלתם הסכסוך אינו מתברר בפני טריבוניל בינלאומי מוסמך
- הם אינם כוללים שימוש בכוח או הפרה של זכויות אדם בסיסיות ואינם מפריס נורמות קוגנטיות של המשפט הבינלאומי

* Gabcikovo-Nagymaros Project Case (Hungary v. Slovakia), 1997 (פרשת הסכר על נהר הדנובה).